

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۱/۱۱/۱۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی اصل افشای اطلاعات و اهمیت آن برای شرکت‌ها

سید صدرالدین صدرائی

کارشناسی علمی کاربردی حسابداری

چکیده

هدف بررسی اصل افشای اطلاعات و اهمیت آن برای شرکت‌ها است. روش توصیفی-تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای است، ابتدا با جستجو در پایگاه‌ها و سایت‌های اینترنتی و بانک‌های اطلاعاتی و استنادی مانند پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، SID، مگ ایران می‌باشد در بین منابع مختلف با توجه به موضوع انتخابی و تحقیقات انجام شده است. در این تحقیق از روش کتابخانه‌ای استفاده شده، نوع داده‌ها و نحوه اجراء هم به روش کتابخانه‌ای است. روش در تحقیقاتی که ماهیت کتابخانه‌ای دارند تقریباً تمام تلاش محقق در کتابخانه‌ها صورت می‌پذیرد. حتی در تالیفات و تصنیفات نیز از این روش استفاده می‌شود. گام اول در مهارت تحقیق کتابخانه‌ای آشنایی با نحوه استفاده از کتابخانه است برای اینکار محقق باید از روش‌های کتابداری نحوه استفاده از برگه‌دان و ثبت مشخصات کتاب، نحوه جستجوی کتاب در کتابخانه و رایانه و ... اطلاع حاصل نماید. اسناد عمده در مطالعات کتابخانه‌ای عبارتند از: کتاب؛ مقاله‌ها و مجله‌ها؛ سایت‌ها، دیسک‌های رایانه؛ اسناد اصل؛ اسناد دولتی؛ نشریه‌های رسمی دولتی-اسناد شخصی و خصوصی؛ مطبوعات؛ آمار نامه‌ها. ابزار گردآوری اطلاعات از طریق فیش‌برداری از منابع بود. بدین صورت که بعد از مآخذشناسی و گردآوری منابع مطالب موردنیاز استخراج و در فیش ثبت شد. روش تجربه و تحلیل و بررسی اطلاعات به صورت توصیفی-تحلیلی می‌باشد.

واژه‌گان کلیدی: اصل افشای اطلاعات، شرکت‌ها

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

-مقدمه

اصل افشای اطلاعات و اهمیت آن برای شرکتها

اصل افشای به عنوان یکی از اصول حسابداری مطرح است و بر اساس این اصل، باید کلیه اطلاعات مربوط به فعالیت‌های شرکت به نحو مناسب و به موقع در اختیار گروه‌های مختلف استفاده کننده قرار گیرد (ثقفی و ملکیان، ۱۳۷۷). انجمن حسابداری آمریکا افشا را جریان انتقال اطلاعات از قلمرو خاص به قلمرو عام تعریف می‌کند. افشای اطلاعات می‌تواند عدم اطمینان نسبت به اهداف مالی شرکت‌ها را کاهش داده و پیش‌بینی سرمایه‌گذاران درباره جریان‌های نقدی آتی را بهبود بخشد (دیدار و همکاران، ۱۳۹۰؛ بخشی و همکاران، ۱۳۹۸).

افشای مناسب و با کیفیت منجر به بهبود شفافیت و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی خواهد شد. همچنین، عملکرد اثربخش بازار نیز مستلزم بهبود در کیفیت افشاهای مالی است (ستایش و ابراهیمی، ۱۳۹۴). افشای اطلاعات شامل ارائه اطلاعات کمی و کیفی است. اطلاعات کمی به تنهایی و به خودی خود تصویر ناقصی از شرایط اقتصادی یک شرکت ارائه می‌کند. سرمایه‌گذاران برای استفاده از اطلاعات کمی ابتدا باید اطلاعات را رمز گذاری و سپس پردازش کنند (هوآنگ، توئه و ژانگ^۱، ۲۰۱۴). بنابراین، شرکت‌ها علاوه بر افشاهای کمی، افشاهایی به صورت کیفی و متنی نیز منتشر می‌کنند که علاوه ویژگی کلی اطلاعات یعنی سودمندی در امر تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان، ویژگی‌های دیگری نیز همچون احساس زبانی و خوانایی دارند که می‌توانند بر قضاوت و تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان تاثیر گذار باشند.

اطلاعه‌های رسمی اعلان سود با توجه به اینکه داوطلبانه هستند، منوط به قوانین صریحی راجع به افشاهای کیفی نمی‌شوند. بنابراین، مدیریت آزادی عمل گسترده‌ای در ارائه کیفی اطلاعات کمی دارد و می‌تواند به طرق گوناگون توضیحات متنی / کیفی راجع به اطلاعات کمی ارائه کند. مدیریت می‌تواند برای توصیف عملکرد گذشته از احساس زبانی مثبت (کلمات با بار معنایی و احساسی مثبت) و یا احساس زبانی خنثی (کلمات با بار معنایی و احساسی خنثی) استفاده کند. همچنین می‌تواند اطلاعات مقایسه‌ای را در جداول و سرفصل‌های مشخص ارائه کرده (خوانایی قوی) و یا از واژه‌های پیچیده و متن به جای جداول استفاده کند (خوانایی ضعیف). مدیران می‌توانند با دست کاری احساس زبانی و خوانایی افشاهای کیفی بر قضاوت سرمایه‌گذاران اثر بگذارند و سرمایه‌گذاران را هدایت یا گمراه کنند (آسای، لیوت و رنکمپ^۲، ۲۰۱۸).

مدیران همچنین می‌توانند بخش‌های مطلوب عملکرد خود را برجسته ساخته و در تشریح آن از زبان واضح، شفاف، روشن و با خوانایی قوی استفاده کنند و یا بخش‌هایی از عملکرد خود را که در آن ضعف داشتند، مخفی ساخته یا در تشریح آن از زبان مبهم و خوانایی ضعیف استفاده کنند. همچنین باید به این نکته نیز توجه شود که استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری ویژگی‌های مختلفی دارند که با میزان تاثیرپذیری آن‌ها از اطلاعات مالی ارتباط مستقیم دارد.

¹ Huang, Teoh, & Zhang

² Asay, Libby, & Rennekamp

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

یکی از ویژگی‌های شخصیتی استفاده‌کنندگان که تا به حال در تحقیقات حسابداری مورد توجه قرار نگرفته، سبک پردازش اطلاعات توسط استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری می‌باشد که می‌تواند به دو گونه تحلیلی و شهودی باشد. دو مسیر پردازش متفاوت در افراد وجود دارد که منجر به قضاوت‌ها و تصمیم‌گیری‌های متفاوتی توسط اشخاص خواهد شد. یک مسیر با سبک پردازش نسبتاً کنترل شده و تحلیلی سروکار دارد که در آن قضاوت نهایی مبتنی بر ارزیابی دقیق اطلاعات در دسترس می‌باشد. مسیر دیگر نسبتاً خودکار و جامع است که در آن قضاوت نهایی مبتنی بر پردازش وسیع و گسترده پیام ولی بر اساس برخی نشانه‌های سطحی و یا قوانین کلی ساده می‌باشد (گریفیث، کادوس و یانگ، ۲۰۱۶).

ویژگی‌های افشای اطلاعات

در این بخش، برخی از مهم‌ترین ویژگی‌های افشای اطلاعات مورد بررسی قرار می‌گیرد:

احساس زبانی

در حال حاضر دو مکتب فکری در ارتباط با موارد افشا در یادداشت‌های توضیحی مدیران وجود دارد. دیدگاه اطلاعاتی اشاره می‌کند که مدیران یادداشت‌های توضیحی را جهت کاهش عدم تقارن اطلاعاتی ما بین خود و سرمایه‌گذاران انتشار می‌دهند و دیدگاه فرصت طلبی بیان می‌دارد که مدیران یادداشت‌های توضیحی را به عنوان شکلی از مدیریت ادراک هدفدار، عمدی و آگاهانه، به منظور دست کاری و انحراف در ادراک سرمایه‌گذاران و تصمیمات آن‌ها انتشار می‌دهند (دیویس، پیگر و سدور، ۲۰۱۲).

احساس زبانی اطلاعیه‌های رسمی اعلان سود می‌تواند به عنوان ابزاری در دست مدیران قلمداد شود که به وسیله آن درک سرمایه‌گذاران راجع به عملکرد اساسی شرکت را بهبود بخشد یا آن را تیره، تار، کدر و مبهم سازند. اطلاعات کمی دوره جاری به دلیل محدودیت‌های اصول پذیرفته شده حسابداری نمی‌تواند تمام اطلاعات در دسترس راجع به جریان‌های نقد آتی را منعکس کند. هنگامی که عوامل اقتصادی بنیادی شرکت در دوره جاری بهتر از اطلاعات کمی تصریح شده در صورت‌های مالی است، لحن احساسی مثبت غیر عادی اطلاعیه اعلان سود می‌تواند برای نشان دادن بهتر چشم انداز و دورنمای آتی شرکت مورد استفاده قرار بگیرد. در این حالت، لحن احساسی مثبت غیر عادی به درک سرمایه‌گذاران راجع به بهبود دورنمای آتی شرکت کمک می‌کند و پیش‌بینی‌های آن‌ها را بهبود می‌بخشد. از سوی دیگر، مدیریت احساس زبانی متن ممکن است به گونه‌ای فرصت طلبانه برای همراه کردن سرمایه‌گذاران مورد استفاده قرار بگیرد به گونه‌ای که لحن احساسی مثبت یا منفی هیچگونه ارتباطی با اطلاعات و اعداد و ارقام کمی شرکت نداشته و این امر حتی می‌تواند زمینه ساز قضاوت و درک ناصحیح سرمایه‌گذاران راجع به عوامل اقتصادی بنیادین شرکت شود (هوآنگ و ژانگ، ۲۰۱۴).

³ Griffith, Kadous, & Young

⁴ Davis, Piger, & Sedor

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

با توجه به تاثیر احساسات و عواطف، احساس زبانی و نشانه‌های متنی بر قضاوت افراد، مدیران تمایل دارند که از زبان مثبت برای توصیف عملکرد و دورنمای آتی شرکت استفاده کنند تا بدین وسیله بتوانند بر قضاوت و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران اثر بگذارند. پژوهش‌های چند دهه اخیر نشان داده که تصمیمات سرمایه‌گذاران، نه تنها تحت تاثیر معیارهای اقتصادی انجام نمی‌شود، بلکه از عوامل دیگری نظیر ساختار و نوع اطلاعات نیز تاثیر می‌پذیرد. برای مثال، بر اساس نتایج رایلی^۵ (۲۰۱۱)، شکل ارائه اطلاعات و بر اساس نتایج لوکس و همکاران^۶ (۲۰۱۵)، ایجاد احساس مثبت و تصویر قوی در ذهن استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی، بر تصمیم‌گیری آن‌ها تاثیر می‌گذارد و به جذب آنها به سرمایه‌گذاری منتهی می‌شود.

این عوامل آنچنان با اهمیت تلقی شده است که نهادهای حرفه‌ای نظیر کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا با تعریف پروژه‌های متعدد، درصدد برآمده‌اند تا ضمن ارزیابی دقیق‌تر، توجه واحدهای تجاری را به سمت این عوامل جلب کنند. به طور خاص، کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا در سال ۱۹۹۸ اقدام به تعریف پروژه ارزیابی ساختار و کیفیت متن گزارش‌های مالی کرد.

خوانایی

دستورالعمل ساده نویسی کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا ۱۹۹۸ ویژگی‌های یک متن خوانا را به دو دسته ویژگی‌های زبانی و قالب بندی تقسیم بندی کرد. ویژگی‌های زبانی که کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا برای افزایش خوانایی بر آن‌ها تاکید می‌کند شامل استفاده از جملات کوتاه، استفاده از جملات معلوم، عدم استفاده از افعال پنهان، عدم استفاده از کلمات زائد و اضافی، استفاده از جملات مثبت، استفاده از مترادف‌های ساده، استفاده از ضمائر شخصی و استفاده از جملاتی است که بین فعل و فاعل و مفعول فاصله زیادی نباشد. ویژگی‌های قالب‌بندی شامل استفاده از سرفصل‌ها و سلسه مراتب روشن، رعایت تسلسل مطالب و سرفصل‌ها، استفاده از طرح زمینه‌ای مناسب، استفاده از جداول و همچنین استفاده از نشانگر برای سرفصل‌ها می‌باشد.

تحقیقات بسیاری از این نظریه حمایت می‌کنند که خوانایی افشاها بر قضاوت و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران اثرگذار است. به ویژه افزایش در تسلط پردازش ناشی از افشاهایی با خوانایی قوی، می‌تواند درک سرمایه‌گذاران از افشاها را تقویت کرده به نحوی که بتوانند بر اطلاعات موجود در افشاها اعتماد و اتکا کنند (رنکمپ^۷، ۲۰۱۲). تحقیقات در روان‌شناسی به بیان این موضوع می‌پردازند که تسلط پردازش حاصل از افشاهایی با خوانایی بیشتر، عقاید و باور سرمایه‌گذاران راجع به این موضوع که می‌توانند بر اطلاعات موجود در افشاها اعتماد و اتکا کنند، تقویت می‌کند.

⁵ Riley

⁶ Lux, Hawlitschek, Adam, & Pfeiffer

⁷ Rennekamp

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تسلط پردازش، احساس ذهنی شخصی راجع به این موضوع است که پردازش اطلاعات چقدر برای شخص آسان است. تحقیقات قبلی نشان داده‌اند که احساس تسلط پردازش به صورت ناخودآگاه به عنوان یک نشانه اکتشافی به وسیله اشخاص تلقی می‌شود که آیا اطلاعات در تصمیم‌گیری و انجام قضاوت‌های مربوطه می‌تواند مورد اعتماد و اتکا واقع شود یا خیر. به این معنا که هر چقدر شخص در پردازش اطلاعات احساس راحتی و تسلط بیشتری داشته باشد، به همان نسبت بیشتر به اطلاعات ارائه شده اعتماد و اتکا خواهد کرد (آسای، الیوت و رنکمپ^۸، ۲۰۱۷).

در بخش پایانی و پیش از جمع‌بندی مبانی نظری و ادبیات تحقیق، مروری بر مطالعات داخلی و خارجی انجام گرفته در زمینه موضوع تحقیق حاضر شده است که در قالب دو بخش پیشینه داخلی و خارجی ارائه شده است.

پیشینه داخلی

فغفور مغربی و همکاران (۱۳۹۹) در مطالعه خود به موضوع تاثیر احساس زبانی، خوانایی و سبک پردازش اطلاعات (خبرگی) بر قضاوت سرمایه‌گذاران پرداختند. بدین منظور از یک آزمایش ۲*۲*۲ بین گروهی با دانشجویان حسابداری به عنوان آزمودنی استفاده شد. تجزیه و تحلیل آنوا نشان داد احساس زبانی مثبت و خوانایی ضعیف اطلاعیه اعلان سود بر قضاوت سرمایه‌گذاران تاثیر مثبت دارد. همچنین احساس زبانی مثبت و خوانایی ضعیف اطلاعیه اعلان سود بر قضاوت سرمایه‌گذارانی که از خبرگی کمتری برخوردارند و از سبک شهودی برای پردازش اطلاعات استفاده می‌کنند، تاثیر مثبت و بر قضاوت سرمایه‌گذارانی که از خبرگی بیشتری برخوردارند و از سبک تحلیلی برای پردازش اطلاعات استفاده می‌کنند، تاثیر منفی دارد. در مجموع نتایج این تحقیق موید آن است که لزوم حمایت از سرمایه‌گذاران کمتر خبره به وسیله ارائه دستورالعمل‌هایی برای افزایش خوانایی و همچنین استفاده از احساس زبانی متناسب با عملکرد کلی شرکت توسط نهادهای قانون‌گذار امری ضروری به نظر می‌رسد.

پورکریم و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه خود به بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر لحن گزارشگری مالی پرداختند. برای طراحی شاخصی که متغیر حاکمیت شرکتی را اندازه‌گیری کند، از روش تاپسیس استفاده شد. در این شاخص از شش معیار استقلال هیات مدیره، مالکیت مدیریتی، دوگانگی وظایف مدیر عامل، کیفیت حسابرسی، مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت استفاده شد. نمونه پژوهش حاضر که به روش حذف سیستماتیک انتخاب شده‌اند شامل ۱۱۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ می‌باشد. برای آزمون فرضیه پژوهش از رگرسیون چندگانه با داده‌های ترکیبی از نوع پانل استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد، هر چقدر حاکمیت شرکتی قوی‌تر باشد، لحن بدبینانه در گزارشگری مالی بیشتر خواهد بود. به عبارتی حاکمیت شرکتی قوی‌تر، موجب جلوگیری از فرصت‌طلبی مدیرانی می‌شود که از طریق لحن، به مدیریت ادراک استفاده‌کنندگان می‌پردازند.

⁸ Asay, Elliott, & Rennekamp

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

کاشانی پور، آقائی و محسنی نامقی (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه میان لحن افشای اطلاعات و عملکرد آتی پرداختند. برای این منظور، لحن افشای پیام‌های نوشتاری ۱۴۴۵ گزارش، شامل نخستین پیش‌بینی سود هر سهم، گزارش فعالیت‌های هیئت‌مدیره و گزارش افشای اطلاعات بااهمیت‌با استفاده از واژگان تخصصی مالی و عمومی و بر اساس سه رویکرد ساده، موزون و غیرمنتظره برای ۱۲۵ شرکت طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ اندازه‌گیری شد. آزمون فرضیه‌های پژوهش با استفاده از الگوی رگرسیون گشتاور تعمیم‌یافته با داده‌های ترکیبی پویا و رگرسیون لجیت به اجرا درآمد. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، استفاده بیشتر از واژگان مثبت تخصصی، همراه با بازده مناسب دارایی‌ها در سال جاری، بهبود عملکرد آتی را به‌دنبال دارد. استفاده بیشتر از این واژگان همراه با واژگان خنثی، موجب می‌شود که بازده آتی دارایی‌ها بهبود یابد؛ اما استفاده بیشتر از واژگان عمومی مثبت با کاهش بازدهی آتی دارایی‌ها همراه می‌شود. بر اساس نتایج، واژگان تخصصی توانایی مناسبی برای توضیح‌دهندگی عملکرد آتی شرکت دارند. بنابراین، می‌توان گفت که واژگان تخصصی، ابزار مناسبی برای اطلاع‌رسانی از عملکرد آتی و هماهنگ‌سازی انتظارات مدیران و سرمایه‌گذاران است و در قیاس با واژگان عمومی، به‌تنهایی یا همراه با واژگان خنثی، قدرت تبیین‌کنندگی بیشتری از عملکرد آتی دارند.

پله، ایزدی‌نیا و امیری (۱۳۹۸) در مطالعه خود به بررسی تأثیر لحن گزارش‌های فعالیت هیئت‌مدیره بر عملکرد آتی شرکت‌ها مبتنی بر دو دیدگاه علامت‌دهی و رفتار فرصت‌طلبانه مدیران پرداختند. برای اندازه‌گیری لحن از روش فراوانی واژگان و برای اندازه‌گیری عملکرد آتی شرکت از دو شاخص سودآوری و جریان‌ات نقد عملیاتی سال آتی شرکت استفاده شده است. بازه زمانی پژوهش سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ بوده است که برای اندازه‌گیری عملکرد آتی، از اطلاعات سال ۱۳۹۷ شرکت‌ها نیز استفاده شده است. نتایج حاصل از بررسی ۴۴۹ سال-شرکت طی دوره‌ی زمانی مذکور با استفاده از پنل پویا نشان می‌دهد که لحن گزارش‌های فعالیت هیئت‌مدیره بر سودآوری و جریان‌ات نقد عملیاتی سال آتی شرکت تأثیر منفی و معناداری دارد. این نتایج شواهدی را در رابطه با استفاده فرصت‌طلبانه احتمالی مدیران از لحن گزارش‌های مالی فراهم می‌کند.

میرعلی، غلامی مقدم و حصارزاده (۱۳۹۷) در تحقیق خود به بررسی رابطه لحن گزارشگری مالی با عملکرد آتی شرکت و بازده بازار پرداختند. به لحاظ نظری، لحن مورد استفاده در گزارش‌های مالی می‌تواند انتظارات مدیران از عملکرد آتی شرکت را منعکس سازد. علاوه بر این، استفاده‌کنندگان اطلاعات می‌توانند با تصمیم‌گیری بر مبنای آن، به این انتظارات واکنش مناسبی ارائه دهند. به منظور بررسی تجربی این موضوع، پژوهش حاضر از روش شناسی تحلیل متنی و اطلاعات ۱۴۰ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ استفاده می‌نماید. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که لحن گزارش‌های مالی، انتظارات مدیران از عملکرد آتی شرکت را منعکس می‌کند. با این حال، بازار در روزهای حول انتشار گزارش‌های مالی، پاسخ معنی‌داری به لحن مورد استفاده در گزارش‌های مالی نمی‌دهد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

حسین، راغوناندان و راماً^۹ (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه لحن افشای غیرطبیعی و گزارشات مشروط حسابرسی پرداختند. برای این منظور، آن‌ها به بررسی ارتباط بین لحن افشای غیرطبیعی در پرونده‌های فرم ۱۰-K و اظهارنظرهای مشروط حسابرسی در بازه ۱۵ ساله بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۴ پرداختند. نتایج حاصل از این بررسی‌ها نشان داد که میزان لحن مثبت افشای غیرطبیعی با احتمال بیشتری از یک اظهارنظر مشروط حسابرسی همراه است. از طرفی، مشخص گردید که لحن افشار غیرطبیعی با خطاهای نوع ۱ و ۲ برای اظهارنظرهای مشروط حسابرسی (به ترتیب برای شرکت‌های ورشکسته بدون اظهارنظر مشروط حسابرسی قبلی و اظهارنظرهای مشروط حسابرسی بدون شکست متعاقب) ارتباط دارد.

بدارد، بروسو و ون‌استرالان^{۱۰} (۲۰۱۹) در تحقیق خود به موضوع واکنش سرمایه‌گذاران به تاکید جدی حسابرسان مبنی بر ابهام در تداوم فعالیت پرداختند. برای این منظور، با مطالعه استانداردهای حسابرسی کانادا و تاکید بر متن ارائه شده در گزارش حسابرس (زمانی که در صورت‌های مالی افشای عدم قطعیت مربوط به ابهام در تداوم فعالیت به چشم می‌خورد)، به بررسی واکنش سرمایه‌گذاران به گزارش حسابرسان پرداخته شد. با توجه به شدت زبانی گزارشات ارائه شده، ابتدا لحن‌های منفی موجود در گزارشات مورد بررسی قرار گرفت. سپس میزان واکنش سرمایه‌گذاران به افشای صورت‌های مالی مورد بررسی قرار گرفته و مشخص گردید که وقتی افشای عدم اطمینان با دیدگاه حسابرسان مبنی بر ابهام در تداوم فعالیت همراه باشد، بازده غیرطبیعی منفی افزایش یافته و حجم معاملات غیرطبیعی کمتر می‌شود. در مجموع، یافته‌ها نشان داد که تاکید بر متون گزارشات مالی می‌تواند بر ارزش افزایش سرمایه‌گذاران تاثیر داشته باشد.

بوچکای و همکاران^{۱۱} (۲۰۱۸) به موضوع افشای مدیریت عدم اطمینان نسبت به تدام فعالیت شرکت‌های دارای عرضه اولیه عمومی پرداختند. برای این منظور، محتوای اطلاعاتی و عوامل تعیین‌کننده مرتبط با افشای داوطلبانه مدیریت در خصوص ابهام به تداوم فعالیت مورد مطالعه قرار گرفت. به لحاظ محتوای اطلاعات، ارزش عرضه اولیه سهام و بازده اولیه مورد بررسی قرار گرفت و مشخص گردید که افشای اطلاعات مدیریتی در خصوص ابهام به تداوم فعالیت با اصلاحیه‌های روبه‌پایین قیمت پیشنهادی عرضه اولیه سهام داشته و با توجه به نقش واسطه‌ای بازنگیری قیمت، رابطه معناداری با بازده اولیه پایین‌تر دارد. از نظر عوامل تعیین‌کننده نیز پس از کنترل سایر عوامل، مشخص گردید که افشای مدیریت رابطه منفی با انگیزه‌های مالی صادرکننده برای حفظ اخبار بد دارد و از طرفی، رابطه مثبتی با میزان افشای عوامل ریسکی دارد.

آسای، البوت و رنکمپ (۲۰۱۸) به بررسی این موضوع پرداختند که چگونه اهداف گزارشگری و عملکرد شرکت بر انتخاب لحن زبان در افشاهای مدیران تاثیر گذار می‌باشد. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که افشاهای حاوی اخبار بد تنها زمانی از خوانایی ضعیف‌تری برخوردارند که مدیران اهداف سوپیه دار (اهداف استراتژیک برای گمراه کردن سرمایه‌گذار و مخفی کردن عملکرد ضعیف) داشته باشند. این نتایج حاکی از تلاش مدیران در جهت افزایش خوانایی اخبار خوب و کاهش خوانایی و مبهم‌سازی عمدی اخبار بد بود.

⁹ Hossain, Raghunandan, & Rama

¹⁰ Bédard, Brousseau, & Vanstraelen

¹¹ Bochkay et al.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

آسای، لیبی و رنکمپ (۲۰۱۸) در تحقیق دیگری به بررسی این موضوع پرداختند که سرمایه‌گذاران به افشاهای روایی که در آن‌ها حضور مدیر عامل و یا وابستگی و ارتباط او با پیام مخابره شده برجسته شده است، واکنش شدیدتری نشان می‌دهند. نتایج این آزمایش نشان داد هنگامی که مدیرعامل ادعا می‌کند که به احتمال زیادی شرکت برنده دعوی حقوقی خواهد بود، سرمایه‌گذاران احتمال بردن شرکت در دعوی حقوقی را بالاتر ارزیابی می‌کنند اگر مدیرعامل با استفاده از ضمیر اول شخص به شرکت اشاره کرده باشد.

کونس، لیتز و وایت^{۱۲} (۲۰۱۸) نشان دادند که چگونه احتیاطی که برآزادی عمل و اختیار مدیریت در انتخاب زبان افشا تأکید می‌کند می‌تواند بر واکنش سرمایه‌گذاران نسبت به افشاهای با خوانایی ضعیف‌تر و یا قوی‌تر تأثیرگذار باشد. نتایج تحقیق آن‌ها حاکی از این بود که احتیاطی سب می‌شود سرمایه‌گذاران قضاوت‌های ارزش‌گذاری و مطلوب بودن سرمایه‌گذاری را هنگامی که خوانایی افشا با انگیزه‌های استراتژیک مدیران سازگار است کاهش دهند بدین معنا که سرمایه‌گذاران متوجه نیت استراتژیک پشت پرده مدیران در انتخاب خوانایی قوی‌تر برای اخبار خوب و خوانایی ضعیف‌تر برای اخبار بد خواهند شد. برعکس هنگامی که خوانایی افشا با انگیزه‌های استراتژیک مدیران سازگار است یعنی اخبار خوب خوانایی ضعیف و اخبار بد خوانایی قوی دارند، سرمایه‌گذاران تعدیلی را در قضاوت‌های ارزش‌گذاری و مطلوب بودن سرمایه‌گذاری اعمال نمی‌کنند.

تن، ونگ و ژو^{۱۳} (۲۰۱۵) در تحقیق خود به بررسی تأثیر خوانایی و سازگاری معیارهای ارزیابی عملکرد بر قضاوت سرمایه‌گذاران پرداختند. آن‌ها از رهنمودها و پیش‌بینی‌های گذشته مدیریت و عملکرد دوره مشابه سال گذشته برای ارزیابی عملکرد دوره جاری استفاده کردند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد هنگامی که معیارهای ارزیابی عملکرد با یکدیگر ناسازگار هستند، خوانایی قوی عملکرد روند مثبت (عملکرد دوره جاری بالاتر از دوره مشابه سال گذشته است) منجر به قضاوت‌های مطلوب‌تر سرمایه‌گذاران از عملکرد آتی شرکت خواهد شد و بر عکس خوانایی قوی عملکرد روند منفی (عملکرد دوره جاری پایین‌تر از دوره مشابه سال گذشته است) منجر به قضاوت‌های ضعیف‌تر سرمایه‌گذاران از عملکرد آتی شرکت خواهد شد.

مایو و همکارانش (۲۰۱۵) به موضوع افشای MD&A و توانایی شرکت برای ادامه فعالیت به عنوان گزینه ابهام در تداوم فعالیت پرداختند. در این مقاله نقش افشای متنی در بخش مدیریت، بحث و تحلیل (MD&A) یک شرکت دارای فرم ۱۰-k در پیش‌بینی توانایی شرکت برای فعالیت به عنوان گزینه ابهام در تداوم فعالیت بررسی گردید. با استفاده از نمونه‌ای از شرکت‌های متقاضی ورشکستگی بین سال‌های ۱۹۹۵ و ۲۰۱۲ به منظور شناسایی شرکت‌هایی که به عنوان گزینه ابهام در تداوم فعالیت، متوقف شده‌اند، یافته‌های تحقیق نشان داد که اظهار نظر مدیریت درباره ابهام در تداوم فعالیت در گزارش افشای MD&A و لحن زبانی بخش MD&A باهم قدرت توضیحی قابل توجهی در پیش‌بینی اینکه شرکت از ادامه فعالیت خود متوقف می‌شود یا خیر، دارند. علاوه بر این، مشخص گردید که توانایی پیش‌بینی افشای بخش MD&A به نسبت مالی، متغیرهای مبتنی بر بازار و حتی اظهار نظر حسابرسان بیشتر می‌باشد.

¹² Koonce, Leitter, & White

¹³ Tan, Wang, & Zhou

۱. عصابخش، راضیه (۱۳۸۴). نقش کمیته حسابرسی و بررسی موانع ایجاد و بکارگیری آن در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا (س).
۲. قائمی، محمد حسین، بیات، علی و اسکندری، طاهر (۱۳۹۰). بررسی عوامل موثر بر محتوای اطلاعاتی اعلان سودهای فصلی، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۸، شماره ۶۵، ۱۳۰-۱۱۵.
۳. قنبریان، رضا (۱۳۹۰). کمیته حسابرسی. مجله حسابداری، شماره ۳۱، ۲۳۰-۲۸.
۴. کاشانی‌پور، محمد؛ آقائی، محمدعلی؛ محسنی نامقی، داود (۱۳۹۸). لحن افشای اطلاعات و عملکرد آتی، بررسی حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۶، شماره ۴، ۵۹۴-۵۷۰.
۵. فغفور مغربی، یگانه؛ سجادی، سید حسین؛ اثنی عشری، حمیده و رضاییان، علی (۱۳۹۹). تاثیر احساس زبانی، خوانایی و سبک پردازش اطلاعات (خبرگی) بر قضاوت سرمایه‌گذاران: شواهد آزمایشی، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۶، شماره ۶۵، ۳۴-۱.
۶. مهرانی، ساسان و نونهان‌نهر، علی‌اکبر (۱۳۹۲). آزمون تاثیر رویکردهای قضاوتی زبان در کاهش فاصله انتظارات حسابرسی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۰، شماره ۳، ۱۴۴-۱۲۳.
۷. میرعلی، مهدیه؛ غلامی مقدم، فایزه؛ حصارزاده، رضا (۱۳۹۷). بررسی رابطه لحن گزارشگری مالی با عملکرد آتی شرکت و بازده بازار، مجله دانش حسابداری مالی، دوره ۵، شماره ۳، ۹۸-۸۱.
۸. وکیلی فرد، حمیدرضا؛ عربی، مهدی؛ حسن‌پور، شیوا (۱۳۹۳). نقش رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران در انحراف سودهای پیش‌بینی شده، مجله بررسی‌های حسابداری، دوره ۱، شماره ۴، ۹۵-۸۱.

1. Ajinkya, B. B., & Gift, M. J. (1984). Corporate managers' earnings forecasts and symmetrical adjustments of market expectations. *Journal of Accounting Research*, 425-444.
2. Antweiler, W., & Frank, M. Z. (2004). Is all that talk just noise? The information content of internet stock message boards. *The Journal of finance*, 59(3), 1259-1294.
3. Arnedo, L., Lizarraga, F., & Sánchez, S. (2008). Going-concern uncertainties in pre-bankrupt audit reports: New evidence regarding discretionary accruals and wording ambiguity. *International Journal of Auditing*, 12(1), 25-44.
4. Asay, H. S., Elliott, W. B., & Rennekamp, K. (2017). Disclosure readability and the sensitivity of investors' valuation judgments to outside information. *The Accounting Review*, 92(4), 1-25.
5. Asay, H. S., Libby, R., & Rennekamp, K. M. (2018). Do features that associate managers with a message magnify investors' reactions to narrative disclosures?. *Accounting, Organizations and Society*, 68, 1-14.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

6. Asay, H. S., Libby, R., & Rennekamp, K. (2018). Firm performance, reporting goals, and language choices in narrative disclosures. *Journal of Accounting and Economics*, 65(2-3), 380-398.
7. Balakrishnan, R., Qiu, X. Y., & Srinivasan, P. (2010). On the predictive ability of narrative disclosures in annual reports. *European Journal of Operational Research*, 202(3), 789-801.